

ИЗАЗИ СВАКОГ ДАНА ИЗЈУТРА

Ст. редакције и администрација: Краља Александра 12. Телефон 1591.

ДИРЕКТОР Јанко Божовић

# ПИЈЕМОНТ

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

ПРЕТПЛАТА за Србију и Бугарску код уредништва: год. 16 дина. За иностранство код уредништва: год. 30 дина. На годињу 30 дина у злату на пошта год. 15 фр. тромесечно 7-50 фр. у злату. УРЕДНИК Коста М. Луковић

## Изборна борба

### Посланички кандидати

Изборна борба је већ у пуној жељи. Вођеносташки и по свима правилима магогије, она се ни за даку не ракије од изборних борби ранијих година. Сва средства којима ће бити ергоизом бити задовољен. Уви методи који воде добијању већег броја мандата, примењују се с бруталном безобзирношћу. Од великих ратних успеха, главни партијски одбори сковали су примање изборне паролу, које и свлади и опозициони кортеши, своим од алкохолном подмазаним грла, носе по селима и варошима. Један глудан статистичар израчунао је да у Србији има око 26.000 кавана. У већини од њих, држе на овим јулским жигама, нафеније и зборови. На звуке рабних заних хеманета, продераних бућњаци „блех музике“, селаци силасе а њива својих у кавану, да би, сле велике количине попијене раје и бировског надвикивања, издасали посланичке кандидате. Ту, је ракија има тиранску моћ над свјетом, и где савест и најчистијих брача поклекне пред „саветима“ полицијских органа и јевитном збјском фразеологијом изаслана глзних партијских одбора, ту се кандидују народни представници, спасити економски посрнулога селца, законодавци проширеног Пијемонт, Српства.

да не би заглавила апсанска врата. Осоколени присуством умом и карактером нејакога Велизара Јанковића на положају министра Народне Привреде, млади партијски одбор покушавају да испросе милост старијих и да се, с демократизмом на уснама а класоловштином у Души, ушуњају у Народну Скупштину. Колико се у томе отишло бестрага далеко, види се најбоље по томе, што се за посланичког кандидата помиње и радикалски пиколо Лаза Марковић!

Судећи према већ усвојеним кандидатима и онима које радикални главни одбор намерава у последњем тренутку да протурни, физиономија Народне Скупштине — ако би се и то чудо догодило да радикалска полиција и новац победе опозициони блок — била би одвратнија него после избора од 1. априла 1912. Због тога је врло занимљиво и за будућност Србије значајно, како ће се — даценијама обманљива, годинама занемаривани и месецима, због владиних глупости, на граници држани — српски селџак одредити на дан 1. августа. Што се нас, који смо изван свих партија, тиче, ми дубоко верујемо, да ће осиротели и разочарани народ, после толиких покидачих илузија и усакнуних изда, умети да казни странку, која га, из године у годину, све више води економском поробљвању и пропадању.

## ДЕЛА И РЕЧИ



Радикална Странка се подмлађује! Приликом свежих крви у њен постојали организам, осећа се свакога дана све више. Млађе снаге, пот пасане знањем и умењем, избијају на сцену. Убеђени демократи и непоколебљиви идеолози, министри пуштају испред себе омиладину. Пред сваким Старином Новаком, корача по неко дијете Грујица!...

Г. Драгомир Јанковић, секретар председништва Народне Скупштине и адвокатски приправник, послао је, са конференције за срез подунавски, овај телеграм „Самоуправи“:

„Конференција сјајно посећена, тако да се морала претворити у збор. Предлози и говор Драгомира Јанковића, Жике Тајсића и диван говор министра Просвете г. Љубе Јовановића примљени одушевљено — Јанковић“.

ЦРНА МАСКА.

## Насељавање нових крајева

— Колико је до сада насељено породица. — Ко врши распоред насељавања. — Колико ће се још породица населити у овој години. —

Одбор за насељавање нових крајева, који ради у Министарству Народне Привреде, насељено је до сада у новим крајевима 1300 породица (око 9.000 душа). Насељене породице су из свију округа из старих граница, сем ужичког из кога ће се пријављене породице населити доцније, и од сиромашних мештана, бескућника оних места која се насељавају. Насељавање је извршено у окрузима: брегалиничком, кумановском, тивешком, скопљанском, косовском, тетовском; сада се врши насељавање звечанског округа (Митровица). Већина од породица које се насељавају сиромашног су стања, али има један део породица и средњег имовног стањења. Ове друге, поред добијеног бесплатног земљишта, купују земљу и за свој новац и ту им куповину одобравају надлежне власти.

Одбор за насељавање у Министарству само одобрава пријављених породицама насељење у новим крајевима и упућује их у поједине округе, у којима постоје нарочите комисије, које их после распоређују у поједина места по округу. Ове окружне комисије остаје и даље као сталне и оне ће извршавати наређе-

ња и одлуке Главног одбора при Министарству.

Пошто се заврши посао око насељења пријављених породица из ужичког округа, одбор ће почети да врши насељавање нових крајева српским породицама из Херцеговине и Далмације, нарочито онима, које живе у Америци, а после тога пријављеним породицама из Баната, Бачке, Срема и Хрватске.

По пројекту одбора за насељавање нових крајева, до краја ове године, нови крајеви ће се населити још са пет до шест хиљада породица (30.000 душа).

## Криминална антропологија

— Међународни конгрес за криминалну антропологију у Пешти. — Позив упућан њезој влади.

Осми међународни конгрес за криминалну антропологију држаће се ове године од 14. до 20. септембра у Пешти.

Угарска влада известила је преко овдашњег аустро-угарског посланика једном нотом нашу владу о држању овог конгреса и изјавила жељу да на конгресу буде и српска влада заступљена нарочитим делегатима стручњацима.

Министар Иностранних Дела, преко кога је овај позив и упућен, послао је ову ноту Министру Правде и тражио од њега мишљење о томе да ли Србија треба да узме учешћа на осмом међународном конгресу за криминалну антропологију.

## Германи и Словени

### Аустрија после атентата

Борба између Словена и Германа у Аустрији. — Главна попришта борбе. — Заостреност борбе после атентата

Сарајевски изгредни против Срба почали су раздор који, у Аустрији, влада између Словена и Германа, Дигнувши се против Срба, аустријски најамници су распалили код пангерманца стару мржњу и појачали код Словена борбену одлучност.

У једном извештају из Беча, „Тан“ јавља:

Испадни аустро-угарске штампе после сарајевског атентата ископали су још дубље јаз, који раздваја Словене и Германа у Аустрији. Борба између Словена и Германа, то је хронична болест хабзбуршке монархије у којој су цар Франца Јосиф, који је врло популаран, и бирократија, која је далеко мање популарна, једине споне између народа различитих раса, језика, религија, политичких и националних идеја.

АУСТРИЈСКИ ПРОБЛЕМ.

Велики успеси, које су народни покре-

ти показали у балканским ратовима, имали су великог утицаја на Словене у монархији. Самим тим, они су нагонили Немце и Мађаре, чијим привилегијама опасност прети, да се спреме за очајну одбрану. Конфликт између Германа и Словена, који се за последњих неколико недеља јако заострио, данас је проблем који доминира политичком ситуацијом.

Треба ли, за потврду, навести да је, само због тога што се није могло постићи измирење између Немаца и Чеха, парламентаран живот у Аустро-Угарској парализован? Због сукоба између Немаца и Чеха, аустријска влада је приморана да, позивајући се на фамозни члан 14. устава који цару дозвољава да доноси хитне законе изван уставних процедура, заведе апсолутистички режим у једном делу монархије.

БОРБА НА СЕВЕРУ.

Чешка је данас, у монархији, главно

поприште борбе између Германа и Словена; али се борба води и на свима другим странама, свуда где се две расе налазе једна према другој. У Моравској, на сам дан атентата, водила се борба у главном месту, Брну, између чешких сокола и немачких група, којима су, као појачања, били дошли ђаци из Беча и Прага. Кра је била проливена још у очи тога дана; вест о трагичном догађају, изазвавши отпаз свечаности, обуставила је даљу борбу.

После Моравске, долази Шлезија. Пре две недеље, у Тропави су избили озбиљни нереди. На самим вратима Тропаве, коју Немци сматрају као своју стару тврђаву, село Катарјај је постао чешком колонијом. У предпрошлу недељу, међутим, били су заузани народни митинзи и у једном и у другом месту.

На немачком митингу у Тропави, посланици Сајдл и Сомер држали су оштре говоре против словенске опасости. Присутници збора отишли су после тога на железничку станицу, где су требали да се искрцају Чеси, позвани на збор у Катарјај. Жандарми су успели да спрече сукоб, али на тај начин што Чеси у путу за предграђе су прошли кроз варош, него обили варош, и не излазећи из станице. У повратку са станице, гомила је наишла на чешког посланика Гудриха, који се вози колима која су била декорисана чешким народним бојама. Манифестанти су зауставили кола, поцапали чешку заставу, оборили кола и посланика истукли.

Сукоб се ипак догодио, у Катарјају, пред вече. Између манифестаната и полиције дошло је до озбиљне борбе. Један манифестант је добио жандармски бајонет у груди.

У Галицији, мржња Пољана према Немцима је исто тако велика. Познати су велики сукоби у Бјелици - Бијали, који су дали повода председнику Немачког Јединства, доктору Гросу, да интервенише код министра председника, и због којих је немачки посланик у Бечу чинио представку на Балплацу. Од тога времена, неколико пута се десило, и у разним местима, да селаци или соколи зловастљају немачке туристе. У Сајпушу, селаци су камењем разупали воз са немачким туристима; у Станиславу, око хиљаду манифестаната разбили је прозоре на презбитеријуму пастора Цеклера, једнога од вођа Немаца у Галицији, и на школи и цркви; у Ребашовицу, селаци су порушили једну кућу.

НА ЈУГУ.

Борба између Словена и Германа не испољава се само на северу, сталним сукобима: на западу и југу, она се исто тако води. На недељу дана пред атентат у Сарајеву, посланици алпских предела имали су у Целовцу збор, на коме су протествовали против „фаворизирања“ Словена у Крањској. Учесници збора су се расули певајући „Странку на Рајни“. После тога збора, дошао је и други збор, са кога је послан влади протест што су Словенцима учинене извесне концесије у администрацији железница.

То показује заостреност борбе и опасност, коју Немци осећају.

Шта се догађа у Босни, познато је по последњим великим догађајима. Опасност је тамо тако велика да је влада одлучила, како сам ја сазнао, да створи на Дрини нову војску, као што је Аустрија имала некада према Турској. Гранични појас ће

се населити Немцима и Мађарима.

Гранични појас неће популати под цивилну власт нити имати ма какве везе са босанским сабором. Њиме ће управљати командант трупа и министарство војно.

## Зашто се плачкало?

— Сарајевски Немци и Јевреји хтели су да униште српску трговину. —

У једном допису из Сарајева, загребао лист „Српско Коло“ доноси ово интересантно објашњење сарајевских изгрета:

У Сарајеву је некад готово сва трговина била у српским рукама. Кад је Босна окупирана, настале су нове прилике. Требало је окренути на другу страну, трговати с Бечом, Пештом и другим местима на западу. Срби се у том нису могли надметати са странцима, који су навалили у Босну после окупације. И тако су трговину узели у руке странци, а Срби су поиспропадали. Међу странцима су били на првом месту, разуме се, Јевреји.

Али су се Срби помало сабрали и дошли себи. И последњих десетак година стало се Сарајево пунити новим српским радњама, које су дивно уређене, као радње по највећим местима у држави. Окретни млади Срби трговци стали су потискивати странце. И нема сумње да би Срби ускоро заузели одлично место на сарајевачкој трговачкој пијаци.

То је било три у оку странцима, особито Јеврејима, и они су употребили атентат на Франца Фердинанда, да упропасте млади, бујну српску трговину у Сарајеву и да се ослободу конкурената. Они су потпирили муслиманску и католичку голотину у Сарајеву, да удари на српске трговине, гостионице и занатлијске радње, да све уништи и пороби.

Тако се и догодило. На чело плачкашких руља муслиманске и католичке фанаре ишли су странци, особито Јевреји, од једне српске радње до друге и уништавали, док нису све Србе упропастили.

Није се то догодило само у Сарајеву. И по другим местима су странци овако пробади да упропасте Србе трговце и занатлије. Само што им то није пошло за руком.

Тако је било и код нас у Хрватској. И ту су странци пробади да фунару раздрже на Србе. На пример, у Вуковару су на чело фунаре, која је хтела да упропасте Србе, били неки: Халас, Нох, Хајмбургер, Нобл, Штефан, Кифер, Хох-ајал и други.

## 8 јули 1913. год.

И ако се могло да предвиди, да ће Бугарска, с обзиром на свој очајан војнички положај, бити приморана да упути Србији своје делегате, да непосредно моли за мир ипак нико није могао да очекује, да ће се бугарски делегати јавити без претходне дипломатске измене нота. Ипак, то се догодило.

ДОЛАЗАН БУГАРСКИХ ДЕЛЕГАТА.

Данас у 11 часова пре подне појавили су се на старој српској граници, код Пирота, бугарски делегати за прегово-

## Из науке

СТАРИМ СРПСКИМ ДРУМОВИМА.

Још прво време владе турске у српској земљама јавља се камила и народ се употребљавала за теже и дуге војне транспорте: за пренос хране, разног материјала, све до војне опреме. Може се рећи да се камила у то време са Турцима повлачила из српских земаља. Турци су камилу, да више, сматрали као свету животињу и држали су да је велики грех претоварити је.

Инеда да је Србима камила била позна и у Средњем Веку. Краљ Стев Првовенчани спомиње да је од Марског краља Андрије добио на поклон „срачинске скотове“, што је свакако бити камиле. Краљ Дечански вели у повељи дечанском манастиру 1330. да је Бугаре победио у месту званом Велбужд (ади. од Велбузда камила), што је бити пре знањем Деве-Баир, него ли, како се то у опште узима, Бустан-дил. Стари назив велбузд сасвим је забављен и замењен данашњим

називима: грчком речи камила и турском дева. Отуда је, од Велбузда Деве Баир. У писму Флорентинске Општине босанском краљу Твртуку од 20. окт. 1389. г. помињу се камиле сапете ланцима око Муратова шатора на Косову. Брокијер нам саопштава ову занимљивост: Турци у боју испред своје прве линије често постављају многе камиле и гоне их напред, да у неред доведу непријатељску коњицу.

Наш Михаило из Островице бележи (15 век) да у Турској 60 камила носи царско благо, 40 кујну и јестива, 40 царске шаторе, 300 оруђе.

Много је више спомена о камили у 16. и 17. веку. Она се и у овим вековима јавља у турским походима; султани имају велике и високе штале за чување камила; при сеоби и путовању султана и паша, камиле им носе пртљаг; путници на Цариградском Друму виђају велики број султанових камила на паши поред Марице; по каравансерајима у великим трговачким варошима има народних штала за камиле; камиле преносе робу из Азије и Африке преко Београда; на важнијим трговачким друмовима јављају се дове-ханови (камилски ханови) и на Цариград-

ском Друму Деве-Багрдан, данашњи Багрдан.

У походу султана Сулејмана на Угарску (1526) прошло је кроз Србију 20.000 камила натоварених војничким потребама. Исто тако помињу се камиле као комора у походу истога султана на Беч (1529).

О. Бон (1604—1608) помиње да у султановим шталама има на 4.000 камила. Кад се 1621. године будимски паша враћао из Београда у Будим, његове је ствари носио 300 коња. Е. Челебија помиње да каравансерај Мехмед паше Соколовића у Београду, има шталу за коње и шталу за камиле; да се у Београд на колима и камилама доноси роба из Египта, Триполиса, Сирије, Мале Азије; да су у зимском походу турске војске из Београда у Маџарску 1663-1664 и камиле биле у ковори; да се раја у Темишвару и околини боји камиле. По белешци раваничког архимандрита Ђорђа, Турци су 1690. г. изнели из манастира Раванице 12 камила („велбузд“) сребра и злата.

У 18. веку камила се јавља у војним и трговачким караванима на војним и трговачким путевима. — Бигрдан — Деве-Баир, Камиља Река — звао се Деве-Багрдан задуго и

у 19. веку.

Прве вести о турском поразу код Петроварадина 1716. године донете су у Београд на камилама. У том боју, Аустријци су заробили и многе камиле.

На Цариградском Друму виђали су се каравани камила у поворци, повезане једна за другу јаким конопцима; на чело каравана од камила предводник је магарца, на коме јаше камилар. Виђају се каравани и од 300 камила; товари их за трећину више него најјачег коња, али не тако лако због грбе на леђима. Ствари турског посланика Ибрахим-паше, који иде у Беч ради ратификације Пожаревачког Уговора, носе каравани од 700 коња и 200 камила. И у Друму кретали су се каравани од Кочињој Крајини на Цариградском коња и камила као војни турски транспорти. Торнтон (1808) бележи, да се трговачка роба преноси караванима од коња и камила од Персијског Залива до маџарске границе.

Пред наш Први Устанак (1804) виђале су се на паши камиле изван штала око вароши београдске.

У 19. веку камиле се јављају и све се јужније повлачи.

Пред крај 19. века трговински са-

обраћај помоћу камиле ограничен је у српским земљама само на Македонију.

При свем том, што ни један путописац од 15. па до краја 19. века није ни једном рецију похвалио турске путеве, у српским земљама за турског времена јављају се и кола поред товарних домаћих животиња: коња, маже, магарца и камиле; кола у друмском саобраћају вуку волови, биволи и коњи. О томе имамо масу вести, бележака и података, и ми ћемо навести најважније и најкарактеристичније.

У 17. веку путници који путују из Дубровника у Цариград, кад пређу Копалник, у Прокупљу најмиљују кола до Цариграда. Обична кирија за кола са три коња од Београда до Цариграда била је тада 15 дуката.

Француз Кинле и његово друштво (1658) путовали су од Дубровника до Зворника на којима, а од Зворника до Београда на колима најмиљених кочијаша Срба. То су, по његовом опису, била доста пространа, кола за 6 путника, са лесема и коверком од платна; точкови били су им готово једнаки; вукала су их три коња. Тачва се кола виђаху све до Цариграда.

Лесљево посланство (1664) најми-

ло је у Београду 200 кола све са три и са четири коња.

О „сремовима“ и „сремцијама“, који су се називи очували и до данас у Нишу, има спомена и у 17. веку. На име, Е. Челебија помиње „Срем-арабаси“, „сремска кола“ и Србе „сремске кочијаше“. То су, свакако, кола како су у Срему грађена. По српском летописцу, у сеоби под патријархом Чарнојевићем 1690. год. неки су бежали Дунаву и „на колесничих“. Патријарх је оставио по својој смрти и: „1 хинтов“, „1 кола покривена“, „2 кочије коњске“ и „2 кола воловска“.

Капарнио посланство (1769) најмило је у Београду 70 кочија за вожње до Цариграда: кочије вуку по 3 коња, асуром су покривене, а кочијашу станују у Земуњу. В. Бркић (1771) помиње да у Србији и Босни кола има само по равницама, али Турци радије путују на којима него на колима.

Мачва је почетком 19. века имала како изгледа, доста кола, јер прота Матија бележи у својим Мемоарима: „Кад смо ја и Чупић дошли у ордију, застали смо попа Галоњу из Мачве и више од 200 кочија мачванских, где догоне дрва и траву, и други ма-

ре г. г. генерал Паприков, Сава Иванчев и мајор Топалчић, у пратњи руског војног аташе пуковника Романовског.

Бугарски делегати су у Пироту учинили посету команданту II армије генералу Степановићу, и онда су засебним возом отпутовали у Ниш, где ће се водити даљи преговори за мир.

**СРБИЈА ОБАВЕШТАВА САВЕЗНИКЕ.**

Одмах по доласку бугарских делегата, српска влада је известила грчку и црногорску владу да Бугарска жели да преговара за мир, молећи их да одреде делегате како би се преговори почели одмах.

Према жељи Румуније, у Нишу ће се водити преговори, који се тичу чисто војних операција и прелиминара мира. Утврђивање

**ДЕФИНИТИВНОГ МИРА**

и свих осталих детаља, свршиће се у Букурешту.

Али и ако се бугарски делегати налазе у Нишу, ипак се операције српске војске не прекидају. Напротив, горко искуство, стечено после мучног напада на Брегалници, гони српску врховну команду, да продужи

**ВОЈНЕ ОПЕРАЦИЈЕ**

и да довођењем бугарске војске у безазлазан положај омогући што скорије закључење мира, тако потребног целој земљи.

Данас су продужене борбе на целом фронту. На Патарици и Дукату, летећи одред је у непрекидном додиру са непријатељем. На фронту код Криве Паланке, Дунавска Дивизија напада на Голем Врх, а Шумадијска Дивизија заузима

**МАЛУ ЦЕЦОРИЈУ**

стратигску тачку на самом граничном фронту.

**БУГАРСКИ НАПАДИ.**

Данас су бугарске трупе покушале напад на Црни Камен, који су у ранијим борбама изгубили. Исто тако, бугарске трупе су извршиле напад на рани-

је изгубљене положаје код Пирота, али се и тај напад завршио неуспехом.

Продирање српских трупа на старој бугарској територији продужује се. Колона, која је заузела Кулу и продужила наступање на Белограчнику, данас је заузела село

**ПЕЛАЗНИЦУ**

удалено шест километара од Белограчника. У току сутрашњег дана очекује се пад и самог Белограчника.

Друга српска колона, која је почела да пародире од Зајчара на Видину, данас је заузела село

**ВОЈНИЦУ**

недалеко од Видина, стежући све више оброч око тврђаве,

И док су се на бојном пољу догађале борбе мањег значаја, докле се у штабовима дивизијским припремао план за једну велику и одлучну битку, која се има да сврши

**ОСАВЈАЊЕМ ГОВЕДАРНИКА**

једне врло важне али и добро утврђене бугарске позиције.

**КОЛЕРА СЕ ШИРИ.**

Колера, која се у први мах јавила на Брегалници и Злетову, и коју су пренеле заражене бугарске трупе са Чаталце и Буаира, шири се све даље и даље. Трупе Дунавске Дивизије II позива, поштеђене до сад, имале су неколико случајева колере. Зараза је дошла од трупа Дринске Дивизије I позива, које су ових дана чиниле резерву концентрисане војске према Кривој Паланци.

На друму Крива Паланка — Куманово, у селу Псачи, налази се велики

**НИЗ ГРОВОВА**

жртва од колере. Колера иде и даље, и данас су се већ појавили многи случајева обољења од колере у

**БЕОГРАДУ, НИШУ И ВРАЊУ**

где су баране већ постављене, и где санитет свим средствима ради на сузбијању заразе.

ционе групе треба да предузму у одбрану својих права.

Седнице се непрекидно држе, али још није донета дефинитивна одлука. Рачуна се да ће се одлука донети у току ове недеље.

**НЕЗАДОВОЉСТВО У ВОЈЦИ.**

Док незадовољство у бугарском народу из дана у дан све више расте због насилничке управе данашњих авантуриста, у бугарском официрском кору осећа се жив покрет. У гарнизонима се владина политика скоро јавно претреса.

Један велики део исправних бугарских официра, незадовољан с једне стране политиком која је довела Бугарску до катастрофе, а с друге стране озлобљен фаворизирањем које двор, нарочито после рата, у војци врши, почео је да ролује, а у последње време и да прети.

**ПРЕМештања из Софије.**

Незадовољни официри софијског гарнизона имали су неколико састанака, којима је председавао пуковник Луков, управник Војне Академије. Састанци су држани у једној вили у Пављуву, близу Софије.

Полицијски агенти су сазнали за те састанке, и о томе известили двор. Пуковник Луков и још неколико официра премештени су у гарнизоне у унутрашњости.

**НОВА ПРЕМешТАЊА.**

После овог догађаја, који је произвео велику узнемиреност у круговима око краља Фердинанда, доведени су у Софију официри поуздани и одани двору, Али и то није имало никаквог успеха. Краљ Фердинанд, бојећи се официрске завере која је, како изгледа, почела да се шири и на гарнизоне у унутрашњости Бугарске, а немајући поверења у многе официре софијског гарнизона, наредио је, да сваке ноћи буду у приправности по један батаљон пешадије, један дивизион коњице и једна батерија, ради његове личне заштите од евентуалног препеда.

Ова мера је двојак штетно утицала. Прво због тога, што су одани официри, којима на челу стоје генерали Савов и Бојаџијев, добили повлашћен положај, и друго зато што је дуга приправност физички исцрпља многе официре и скоро све војнике.

Кад се о томе почело јавно да говори међу официрима, жбури из двора, којих је сада прелупа Софија, доставили су незадовољнике.

И одмах је један део подозрљивих официра уклоњен из Софије.

**ТАЈНА ПОЛИЦИЈА И ОФИЦИРИ.**

Краљ Фердинанд и влада, не могући да угуше незадовољство официра, отпочела је да их прати на сваком корак. Тако су официрски дом у Софији, Павлово, Кнежево и Борисава — Градина, где су ранији састанци држани, блокирани шпијунима.

**ОТВарање писам.**

У страху од завере, двор је наредио Управи поште, да се сва писма, упућена адресантима чија се имена налазе у једном списку, шаљу прво у двор.

Та се тајна недавно открила, кад су се, индискрецијом једног члана двора, сазнале извесне домаће ствари једног угледног софијског грађанина. Ствар је открио један опозициони посланик.

После другог састанка незадовољних официра, који је, као и први, одмах откритив, издата су наређења из двора, да се и писма многих виших и нижих официра, по поднетом списку, шаљу у двор.

Тако су се из бојази о завери у Софији створиле две поште. Једна уредна и тачна, и друга која одоцвава, јер мора да прође кроз дворску ревизију.

**МАКЕДОНСТВУЈУЩИ НЕЗАДОВОЉНИ.**

Поред незадовољства код народа и војске, дошло је још једно, треће које је готово у Бугарској стално. То је незадовољство македонствујућих. Научени да добијају билаталну помоћ, да буду добро хранени и напојени, они су после рата у великој оскудици. Празне бугарске касе, које већ месецима зјапе, не

могу да исхране ове гладнице, поред зевколикe погнорне, коју им указује њихов шеф др. Генетијев.

С друге стране код њих влада велика непопаченост не само у личним односима, и у питању о потпори коју њихова група треба да указује некој политичкој групи, него у погледу четничке акције, коју им сада онемогућавају будни српски стражари.

**ТАЈНЕ СЕДНИЦЕ.**

Већи део македонствујућих, који потпомаже данашњу владу, на неколико својим седницама расправљао је питање о насилном уклањању оних, који сметају данашњој влади па према томе и њиховим лачкашким и авантуристичким плановима. Тај њихов смер, ненамерно али доста отворено, открио је војвода Дејан, једним испадом у Собранију, претећи опозицији крвавим разрачунавањем.

Други, мањи део, запостављенији и гладнији, такође држи састанке, оптукујући прве као непоштене и лачкаше, који све новце за патриотске ствари мећу у свој џеп.

Отуда у Софији влада оправдана божан, да ће ускоро доћи до крвавог разрачунавања између двеју груп. Један такав случај већ се десило пре месец дана, кад је један Македонач испред кафе убио једног македонствујућег из противничког табора.

**Београдска станица**

— Пројект за проширење београдске железничке станице. —

Недовољност београдске железничке станице нарочито се јако осећа последњих година услед јако повећаног увоза и извоза. То се најбоље види из цифара. Године 1900. увоз износио је 66 а извоз 54 милиона динара; 1911. године, међутим, увоз се попео на 116 а извоз на 115 милиона.

Сем тога фанат да се 80 од сто робе увезе и извезе преко Београда, и то углавном железницом, неминовно захтева проширење станице.

Питање о проширењу станице појавило се од неколико година на овамо, и сада, када су га саме прилике изнеле на површину, енергично се приступа његовом решењу. Како то питање није чисто техничко-саобраћајно, већ у великој мери и комерцијално, инетересно за трговачке кругове па и саму општину београдску, то је на престајку владе и министра Народне Привреде образована мешовита комисија, од стручњака Железничке Дирекције, Општине Београдске и трговачких институција.

Ова се комисија већ састала, и на својој првој седници имала је пред собом и узела у дискусију главни пројект проширења станице.

Тај пројект у главном садржи:

1. да се направи дупли колосек до Топчидера;
2. да се наспит, који води на савски мост, пробије и да се ту провуку колосеци који ће везивати станицу код Шест Топола са станицом Београд—Сава;
3. да се Фабрика Шећера веже за главну пругу из Топчидера;
4. да се доврши подизање станице код Шест Топола, која ће у прво време служити као маневарска, а доцније као главна теретна станица за Београд;
5. да се од савског моста сагради други спојни колосек, окренут ка

Топчидеру, тако да сав транзитни и извозни промет иде директно, не додирјући београдску станицу;

6. да се у Топчидеру, на месту испод Кошутњака — код раковичке постаје — сагради велика транзитна и маневарска станица, са потребним локалностима, магацинима и т. д.

7. да се бара Венеција наспе и да се у њој саграде сви потребни магацини за робу;

8. да се за Клиницу подигне и други колосек;

9. да се на Јалији сагради нарочита станица Београд—Дунав, која би примала, осим робе за дунавски крај Београда, још и сву кабасту робу.

10. да се на тај начин садања станица потпуно ослободи теретног и транзитног саобраћаја и да се претвори у чисто путничку станицу.

Пројект још предвиђа, у далеку будућности, и грађење кружне же-

лезнице Сава—Тркалиц—Дунав.

Према томе би, по свом пројекту, Београд имао пет станица: Садању, за путнике; Шест Топола за робу; Топчидер—Раковичка, транзит и маневре; Београд—Дунав, за јасту робу — и Београд—Клиница, за коју.

На овај начин данашњи будући саобраћај Београда расцепило би се на већи број станица колосека, те не би било разлога застој, већ би се цео саобраћај прилно развијао.

Комисија је већ отпала да студира ове планове, и прего што се они усвоје, ван сваке ње је, да ће претрпети знатне и не, нарочито у тачкама које се се са плановима Општине Градеограда о подизању модерног праништа на месту где је сада браничења.

**ИЗБОРНА БОРБА**

— Зборови, кандидације и конференције —

**САМОСТАЛЦИ У СВИЛАЈНЦУ.**

Самостални радикали среза ресавског држаће данас среску конференцију у Свилајнцу, на којој ће се извршити кандидација једног посланика.

**МИХАЈЛО РАНКОВИЋ**

Михајло Ранковић, који је приликом прошлих избора издвојио листу, покушао је преко неколико угледних самосталаца у округу подринском, да се врати у странку из које је искључен, и да се овога пута прими за носиоца листе. Главни одбор је одбио његову понуду. Ранковић је доцније ублажио своју понуду у толико, што је пристао да буде на листи други, али под условом да носиоца листе не буде онај кога главни одбор буде кандидовао. Главни одбор је и ту другу понуду Михаила Ранковића одбио и решио, да истакне листу, којој ће на челу бити по свој прилици г. Жика Аранђеловић.

Како сазнајемо Михајло Ранковић овога пута неће истисти засебну листу, него ће се кандидовати на радикалној листи у округу подринском. Од те кандидације радикали много очекују. Они се надају да ће Михајло Ранковић одвојити 2—3000 гласова.

Међутим, Михајла Ранковића су напустиле и саме његове присталице, чим су сазнале, да он дугује Земалској Банци на подлогу свог имања 50.000 динара.

**САМОСТАЛЦИ У КОСМАЈУ.**

На јучеранем збору за срез космајски, самостални радикали истакли су за посланичке кандидате г. г. Симу Јовановића, управника Космајске Банке и Павла Арсића, трговца из Међулуђа.

**САМОСТАЛЦИ У ПОЖАРЕВЦУ.**

Самостални радикали за срез пожаревачки истакли су за своје кандидате г. г. др. М. Миловановића, среског лекара, и Милоша Костића, трговца из Куле.

**БЛОК У УЖИЦУ.**

У округу ужичком још је истакла као и утврдио ову листу: носиоца Мих. Живковић, директор гимназије, самосталац; други уобмир Берасимовић, адвокат, нођњак, трећи Милан Јокић, тргоц из Раче, самосталац; четврти Рађе Јовичић, трговац из Пожеге, предњак, и пети Радомир Миловановић, тежак из Радобуђа.

Први квалификовани Владимир Савић, инжињер из Брада, самосталац; други је Добри Јокановић, адвокат из Ужица, најњак.

**САМОСТАЛЦИ У ПАВИНИ.**

Самосталци у срезу савском, округу београдском, искли су за кандидата г. Светозар Борђевића, досадашњег народног гласника.

**САМОСТАЛЦИ У ПИНАВИ.**

Самостални радикали из среза тамнавског, у округу савском, истакли су за кандидата Милу Радовијевића, судију.

**У СРЕЗУ КОПАОНИЧКОМ.**

Радикали среза копаоничког истакли су за кандидата г. Јуу Јеличића, досадашњег народног посланика.

**РАДИКАЛИ У СМЕРЕВУ.**

Радикална листа у округу смедеревском овако је састављена: носиоца листе г. Љуба Јуновић, министар Просвете, друг г. Жика Тајсић, апотекар, трећи Јота Лукић, четврти Милинко Степановић и пети Михаило Савић.

Први квалификовани г. Драг. Јанковић а други г. Мован Ристић.

**РАДИКАЛИ У ПОЖАРЕВЦУ.**

Радикали среза пожаревачког истакли су за своје кандидате г. г. Петра Васића, трговца и Милу Адамовића, економа.

**У ГОЛУПЦУ**

Радикали среза голубачког истакли су за посланичког кандидата Петра Петровића, свештника.

**Софијске тајне**  
**Страх од завере**

— Велики митинг против зајма. — Полиција против новорода. — Незадовољства у војци. — Завереници на све стране! — (Извештај „Пилемонту“.)

Прекјуче по подне заказани велики народни митинг није могао бити држан од краја. Према пројекту који су направиле све опозиционе групе, нестварени митинг требао је да буде грандиозна манифестација свег независног грађанства Софије противу зајма, који значи економску и политичку зависност Бугарске.

На митингу су требале да говоре све вође опозиције, да објасне народу побуде за оштру опозицију коју су опозиционе групе повеле у Собрану и истину и последице, које ће настати ако зајам буде изгласан. Напослетку, у једној тачки резолуције, блок опозиционих странака хтео је да апелује на краља Фердинанда, да неизгласани и кроз Собрану прошеврсавани зајам не санкционише.

Влада Радославова, свесна злочина који је учинила закључујући зајам, употребила је сва средства, да митинг омете.

**КРВАВ МИТИНГ.**

Кад је јуче по подне почео митинг, и кад је представник ограраца Гарчев почео да говори, гомилице плаћених бандита, које су на неколико места биле искупљене, дигле су паклену ларму. Независни грађани су покушали да силом отерају ове индивидуе и тада је отпочела туча. Најамници су повели револвере и почели пуцати. У тој гужви, више од двадесет људи рањено је лако, а око десетак тежко.

Независни грађани, видећи да поли-

ције нема, а да је ова руља послана од саме владе, повукли су се, да би избегли узалудно проливање крви.

Тако је влада Радославова, преко крви независних грађана, угушила још један протест, после оног у Собрану, приликом подношења законског пројекта.

**УЗБУЂЕЊЕ У НАРОДУ.**

Отворено гажење закона у Собрану, и насилно, у крви растурање народног митинга у Софији, произвело је велико огорчење у целој земљи. Цела Бугарска се налази под тим утицима и узбуђење непрекидно расте.

Бугарски народ се лагано буди из учалости. Његово интересовање за опште ствари постаје све веће. У многим местима у унутрашњости Бугарске заказани су митинзи на којима блок опозиције спрема нове протесте.

Бугарска влада је предузела све мере да као и у Софији, угуши покрете и у унутрашњости. Због тога се очекују нови и озбиљнији сукоби између власти и народа.

**ОПОЗИЦИЈА И ВЛАДА.**

После насилног спровођења законског пердлога о зајму, блок бугарских опозиционих странака увидео је, да и поред огорчене борбе и слоге свих странака није био у стању, да спречи владу од насиља. Због тога се међу вођама опозиционих група претреса питање о још тежијој вези међу странама у опозицији и о новим мерама, које опози-

мет Турцима чине" (1806).

Вук Караџић (1827) бељежи да у Србији није обичај на колима путовати, а куда кола могу ићи, товари се на воловска кола што се на коње не може потоварити; коњских кола било је тада у Србији само у Мачви и око Пожаревца. Сретан Л. П(оповић) зна да се у Шумадији чак и после тога времена коњи нису презали, него су само служили за јахање и вршај.

Пирх (1829) помиње у Србији биволска кола којима се преносе еспапи, али су кочије ретке а каруце имају само кнез и везир београдски. Чак се и кнегиња Љубица са децом извозила у околину београдску на воловским колима са канатама. Кнез је 1830. године из Влашке набавио неког Циганина вештог кочијаша. Тада су од Београда до Крагујевца путнички путовали на коњима или на воловским колима, на којима ни чивије нису биле гвоздене; заријеви су на колима били од пруге до пруге.

Вени асурама; окованих кола није било, а ни коњска кола се нису могла видети.

Буге је виђао кола која је вуно

десет волова, а сретао је и буле да путују на коњима.

К. Н. Костић.  
(Гласник Српског Географског Друштва.)

**Први састанак**

— АНДРЕ ТЕРИЕ —

И ако је била удата за намрштеног научника, досадног педесетогодишњака, Лоренца је у двадесетој години остала поштена супруга и поштвала брачни уговор. То јој се мора приписати у заслугу, јер је била врло лепа, волела провод, а при том живела у једној средини где је верност мужу сматрана за праву глупост. Свака њена пријатељица имала је љубазника или бар флирт, а кад се човек креће у атмосфери прожетој љубави, треба извесна доза врлине да се избегне зараза. Муж Лоренцин, господин Омонд, не би

могло ни мало сметају у тој деци, она реши подлећи искушењу. Тај велики египтолог није имао деце; изучавање друштва, под шестом ди-настијом абсорбовало је његове спо-

собности физичке и интелектуалне, срце му се претворило у мумију и, дању као и ноћу остављао је Лоренци потпуну слободу.

Као што се види, што је госпођа Лоренца остала поштена, то није због тога што није имала прилике а није ни због господина Рогера, чиновника министарства спољних послова и кад-кад песника симболисте. Овај млади и зелени дипломата био је заљубљен у плаве сјајне очи, у лепу плаву косу, девојачку драж и витки стас Лоренцин. Сретали су се у салонима Лоренциних пријатељица. Играли су комеђију, вечеравали једно поред другог за истим малим столом, пре нотиљона правили у друштву са осталим познаницима јесење излете — у кратко постали добри пријатељи.

Рoger је долазио први у посету госпођи Лоренци и често, када и последњи посетилац оде, он би остајао у соби сам са госпођом, говорећи јој полугласне, нежне изјаве, дискретно завијене и ређао платонски своје бриљантне љубави у част младе жене. Лоренца, подајући се у пола нежном флирту, држала се при свем том резервисано. Није била безазелна, да не би знала шта Рoger циља.

Видела је да је духовит, пријатан и опасно красноречив; али чим би показао вољу да пређе са речи на дело, она би га задржала једним оштрим и љутитим погледом.

Али Лоренца није имала неосетљиво срце и често је осећала тајну сласт, интимно дрхтање целог свог бића, слушајући ласкаво набрајање свога обожаваоца. Пријатне речи песникове, гануле би њену душу, као какво миловање и често би остајала сва узбуђена.

Лор

РАДИКАЛИ У СРЕДНОЈ ЖИЧКОМ.

Радикали среза жиге истакли су за кандидата Петра Богавца, трговца из Краљева.

РАДИКАЛИ У БВАИ.

Радикали среза ресаког истакли су за свог кандидата Глазара Велковића, трговца из Свајнца.

РАДИКАЛИ У УЦУ.

Радикали вароши Уце истакли су за свог кандидата Малишу Атанацковића, досадањегардног посланика.

ИЗЈАВА Г. РИСТА СЕВАНОВИЋА.

Г. Риста Севановић, лизонер из Вране, моли нас да досемо ову његову изјаву:

Највећу ми неправду ните, што у неколико бројева ваш цењеног листа доносите: да сам сланички кандидат на листи Мите шашета.

Ја сам потпуно задовољан исказаним ми поверљем на конференцији и збору врањских радикала, а 1. август ће показати, ко је трао бити кандидат.

Ово можете објавити у листу.

Примите ит. д.

6. јула, 1914. Вране.

Риста Н. Севановић, лизонер

Пуштајући ово писмо г. Севановића ми изјављујемо да су наша обавештења, да је Мита Влашч потпомагао кандидацију г. Севановића, тачна. Шт се г. Севановић одриче те потпор то је његова ствар, као што је ствар врањских радикала, ко је требао не бити кандидат.

Савез Добровољца

Данасвечано прославља своју двадесетогодишњицу Савез Добровољаца и Четника Краљевине Србије.

Савез Добровољаца и Четника Краљевине Србије прославља данас врло свечо своју славу. Сваког дана, к и успомени на дан, када је јунаштво српских добровољаца, у рату 1878. године, одбијено велика турска армија на Дрини, и тиме очувани Маџи Подримље од најезде турске воје.

Исте године, добровољци који су сачињавали Легију Кнегиње Наталије борили су се лавовски на Тешци, код Јенцина, под предвођаштвом његовог брата Буре Шаренића, поручника љема Капнера и потпоручника имоџића. Због велике турске наданости, половина добровољаца оставила своје постове на овој позицији.

Године 1911 захваљујући племенитој иницијативи старог добровољца г. Јова Сремца, дворског лимара, основан је Савез Добровољаца Краљевине Србије. Без икакве државне субвенције, живећи од улога својих члорова и прилога својих пријатеља Савез Добровољаца је доживео и своје године 1912. и 1913.

За време турског рата, Савез Добровољаца послао о својој трошци, у Ногазарски Санџак, једну добру наоружану и муницијом снабдевену чету.

је намештајем. Ландца је објавила да ће ићи једанпут само једанпут — да разгледа моћни стан а њен је љубавник горво жеље да му учини ту част. Дош би једно после подне око три сата, оставила би свој фијакер у Манџу, где би је Рогер очекивао на путу.

Уговореног дана за, дрхтећи у колима, обавиена густ веном, Лоренца је стигла на место одређења.

Чим је видела Рогера који је стајао на средини прашног пута, сишла је с кола и вратила се наатраг. Рогер притрча радо, младој жени, узео јој руку и притисну је на своје срце.

— Ето, ја сам вас послао, — рече Лоренца — јесте ли задовољни?

— Ви сте бојанствено брзи — одговори Рогер.

Приликом једног другогорњег на чистом ваздуху и јасноћу, разговарали су и ишли пола пуним друмом.

Почетак маја.

Јутро је било немирно, ветар моје треба сумњати у мајске ветре, који обећавају и сувише многоерних изненадна промена ветра

За време бугарског рата Савез је опремио и на бојно поље испратио 43 добровољачке чете о 900 људи, које су аршиле четке дужности. У тим четама био је један број наше прекојавске браје међу којима и неколико официра бегунаца из аустријске војске.

Сада, после проширења границе наше, Управа Савеза носи мишљу, да у Скопљу, Битољу италима већим градовима Нове Србије оснује своје пододборе, ради ангажовања наших добровољачких бригаа.

Савез Добровољаца је учио нашој отаџбини великих услуга. Када би се напорима добрих љуба додала и стална годишња субвенција, од добровољаца би створила млада и снажна војска која би у сутрашњем рату, учинила неопходне услуге нашој армији. Бугарској, на пример, има око 100 добровољаца, који уживају годишњу субвенцију од мион динара. И добровољци, нарочито они способни и осакалени, имају у својој земљи. Па не само бугарска држава већ и софиска општина се постарала за своје добровољце. Земљиште саме железничке станице парцелирано је у 400 плацева и добровољци продато по 10 пара динара квадратног метра, пошто општина нема пруду да поклања своја непокретна имана приватним лицима.

Тако је у Бугарској. А код нас Управа Савеза, још пре неколико година, поднела је молбу општини да јој да један плац ради подизања Инвалидског Добровољачког Дома. Та је молба бачена у архиву! Управа је и ове године поновити своју молбу и поднеће план за грађење дома који је израдио г. Стојан Тителба архитекта. Управа Савеза и сви пријатељи народне одбране надају да ће општина изаћи у сусрет захтеву наших добровољаца.

Стазама и путевима

Прошло је време зборована када се врло како се хтело и мислило. Диплома се уселила и у необуздане парсе скупоће. Пошавши у агитацију, седник владе је повео, у место графа, овога званичног церемонјалног мајстора.

То је један испеглан и насмејан подим, који саставља јеловнике договори другови политичке извештајешу. То је човек који ће, из једног краја, управљати гуњевима, као и из свога кабинета често управљати франковима. Врхунац свога знања показао у Хартвиговом погребу: у спору, који је он направио, мислит није имао права да уђе у Сау Цркви, а мртвачна кола јесу!

Дневне вести

Унапређења у Министарству Иностранних Дела

На предлог Министра Иностранних Дела, Престолонаследник Александар потписао је указ којим се г. Ђурђе Јеленић, секретар

љеве Канцеларије, унапређује за секретара друге класе, и

г. др. Александар Вучевић, сврше ни правник париског Универзитета, и г. др. Павле Карловић Лебл, пи сар београдског првостепеног суда постављају за писаре прве класе Министарства Иностранних Дела.

Конзул у Пиреју

Престолонаследник Александар, на предлог председника владе, потписао је указ, којим се поставља за конзула прве класе у Пиреју г. др. Ргур Јакшић.

Апрашиков у Министарству

Јуче, око 12 часова пре подне, бугарски посланик, г. Чапрашиков, био је у Министарству Иностранних Дела, и како није нашао председника владе, то се задржао у посети дуже времена код начелника политичког одељења.

Обустава егзекутивне наплате

Министарски Савет донео је одлуку да се обустави до 1. августа егзекутивна наплата порезе, док народ не ради овогодишњу летину. Министар Финансија издао је расписане списе свима пореским властима у Србији.

Љ-Струга

Јуче за нову пругу Битољу — Габице кроз кратко време потпуно готова. Друга ће пролазити од самог Преспанског и Охридског Језера тако, да ће се са возом и једно и друго.

У делу пруге између језера, од Охрида до Јелениа, пројектован је тунел испод планине Галичице. Министар Финансија упутио је списе свима пореским одељењима унутрашњости, да се од народа прикупљају интереси на дужни порез за време од 17. септембра 1912. године па све до краја 1913. године.

Проширење станице

На представку Министарства Народне Привреде, Министар Грађевина образовао је нарочиту мешовиту комисију за решавање питања о проширењу железничке станице. У ову комисију, поред органа Железничке Дирекције, ушао је и председник београдске општине и секретар Трговачке Коморе.

Комисија је држала пре три дана своју прву седницу и на њој дискутовала о рефератима Железничке Дирекције и француског стручњака г. Пишона о проширењу станице.

Одборска седница

У петак, у 5½ часова после подне, држаће се одборска седница општине београдске. На седници ће се, поред заосталих предмета са прошлх седница, решавати и о општинском буџету за 1914. годину, који ће се ставити на дневни ред.

СИТНЕ ВЕСТИ

Министар Грђевина одредио је г. Живограда Николића, инжењера Министарства Грађевина, за самоуправног окружног инжењера у Чачку.

мртваца из далека у место покојника. Кола су била празна, јер су остали мртвачки у Севру.

Рогер погледа брижно Лоренцу. — Јесте ли ви сујевјерни? — прошлпта он.

Лоренца учини један покрет одвратности, а затим одговори: — Најзад, шта то сад вреди? Овде сад нема избора!...

Била је већ сва мокра и није био тренутак за бирање. Рогер је зовнуо кочијаша и замолио га да их одведе до најближе фијакерске станице. Кочијаш је био добар човек и веселе нарави. Сиђе с кола, отвори врата на одељењу које је служило за свештеника и чланове породице и поможе заљубљеним да се смеће. Затим се попе на своје седиште ошито и запрегу и ова поче лако катити.

Једном у закљону од плуска, мало оравањени од ове страшне непријатности, Рогер покуша да расположи Лоренцу и отпоче нежан разговор тако несрећно прекинут. Али, он је на ледени пријем. Лоренца једна и укочена у своје буџану, упорна. Кад јој хтеде пољубити она га одгурну љутито: — Овде!... шта ви мислите?...

Г. Михаило Аврамовић, директор Главног Савеза Земљорадничких Задруга, допутовао је прејуче из иностранства, где је пробавио једномесечно одсуство на разонођењу.

Г. Малиша Глишић, академски сликар, путује сутра у нове крајеве ради живописног снимања историских знаменитости, народним костима, народних обичаја, типова и терена на којима су вођени бојеви 1912. и 1913. године.

Тровање на улици

Јуче је један војник Дунавског Артиљеријског Пука покушао да се отрује у скверу код Народог Позоришта.

Јуче, око 5 часова по подне, Јован Димитријевић, редов Дунавског Артиљеријског Пука, покушао је да се отрује у скверу Позоришне улице. Пошто је попио извесну количину неканвог раствореног отрова, војник је пао на земљу и одмах се поче преврћати од грчева у стомаку. Неколико пролазника, на запови војниково, пришли су му и одмах опазили да се војник тровао. За неколико минута, било је добављено врло млеко из оближњих млеканица. Публика је покушала да војнику умањи страховите болове и да га одржи у животу. Читав сат, он се мучио, док се господство једног полицијског писара доваљао до сквера. Ту је писар учинио увиђај и наредио да се Јован пренесе у хирушко одељење Војне Болнице.

Из полиције

Две корисне новине

Једна принова у антропометриском одељењу. — Дом за малолетне осуђенике

Што је човечанство старије, све је културније и напредније. Осетно, из године у годину, ми добијамо масу новина у науци, литератури, уметности, свуда, па и у практичном животу. Али са растањем свих добрих особина расту и многе се напредо сиромаштина и зло, а они су у већини случајева нице преступа и злочина, мати преступника и злочинаца. И као што научници после дугог рада проналази лек за спас човечанства, тако злочинац и преступник у борби са својим противницима, до душе неравној и неједнакој, али често и успешнијој, проналази нова зла за управљавање свога заната, префињује се и постаје све вештији.

Да би се парирало дејство тих злочинских трикова, који над над иду до генијалности, полиција, односно њени вештији преставници, особито на културном западу, не седе скрштених руку. Напредак криминалитета изазива напредак полиције, увек нераван, јер други напредак увек испада на штету првога.

У нас је такође ово зло — криминалитет у свима облицима — увећало — дубок корен. Да га сузобије и да му колико толико стане на пут, наша полиција труди и успева доста кад се узму у обзир средства, прилике и могућности. До душе, правити компарацију између наше београдске полиције и полиције једне од најуређенијих вароши на западу, реџимо Берлина, бар за сада је апсурд. Али не треба бити песимист. Рекох да напредак криминалитета изазива напредак полиције, и сразмерно према кретању криминалитета код нас напредак полиције је повољан. Само у току последњих двеју година — прошле и ове — ми смо у нашој београдској полицији добили две корисне новине за које се, на жалост, бар како изгледа, нису довољно заинтересовали ни надлежни, а камо ли прости посматрачи.

Једна је новина у антропометриском одељењу Управе Града: то су апарати за снимање отисака прстију злочинаца и преступника и апарати за изналажење фалсификата. Друга је новина дело приватне иницијативе: то је Дом за малолетне преступнике, која је створила и подигла неколико млађих полицијаца и милосрдних људи.

Да проговоримо прво коју о новинама у антропометрији.

Већ је више година како је у нашем антропометриском одељењу створен одсек за бертиљонажу који, од како постоји, није показао ни један једини успех.

У том су се одсеку узимали отисци са прстију руке свима преступницима, стављали на картоне, класифицирали, метални у нарочите кутије и ту остајали прашицом покривени за вечна времена. Међутим, сад се пошло корак даље. Пре неколико година Министарство Унутрашњих Дела послало је на страну једног млађег полицијца г. Андоновића, да изучава баш тај одсек у полицији.

СНИМАЊЕ ОТИСКА. Сада су набављени нарочити апарати за снимање отисака, и то бива овако. Када се, реџимо, где изврши опасна крађа, одлази се на лице места и ту се са предмета, на коме је злочинац оставио отисак прста и прстију, помоћу нарочитих смеца или директ апаратом узимају ти отисци. Затим се отисак, ако је узет на први начин, у одељењу безброј пута увелича и сними, тако да се на снимљеном прсту, односно прстима, познаје свака бора и вијуга. Дугим испитивањем, доказано је да два човека немају никада подједнаке прсте, и онда се помоћу нарочитих знакова — у почетку их је било дванаест, а затим су се дугим радом у пракси знакови svelи на четири — утврђује идентичност злочинских руку. Узимају се прво отисци послуге, људи на које се сумња итд. сравајају се отисци и помоћу њих истражује злочинац.

Да би доказали колика је корист од ове новине на западу, навешћемо само то, да тамо преступници врше теже преступе, да не би оставили видан отисак у рукавицама.

ИСТРАЖИВАЊЕ ФАЛСИФИКАТА. Сем тога, наше антропометриско одељење набавило је један велики апарат за снимање и истраживање фалсификата.

Процедура, која се при овом снимању и истраживању врши, слична је, али само много компликованија. Овим апаратом се врши најсигурније вештачење фалсификата.

Код нас је овај начин вештачења до сада примењен свега једном пре кратког времена, при првостепеном суду за округ београдски. Вештачења је једна меница и био је оптужен један богат сељак из Мале Иванче, да је цифре у меници изменио.

Помоћу овог вештачења је доказано, да фалсификат није постајао, у првосредству двојице вештака да постоји дело фалсификата.

Друга новина у београдској полицији је, као што већ напоменусмо, дело приватне иницијативе.

ТО ЈЕ ДОМ ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ.

Ми смо у доба отварања ове установе а и нешто касније писали о овој корисној новини.

Сада, пошто је ова установа, после вишемесечног рада, показала доста успеха, ми се враћамо на њу и њен рад. У овој се Дом упућују сва она малолетна деца са улице, која су пошла рђавим путем, од којих су, због њихових крађа и ситних преступа, и сами родитељи дигли руке и од којих би се временом регрутовали нови шатровци, кресоари и ловови.

За сада, у Дому за малолетне преступнике у Краљевића Марка улици, има 20 оваквих деце, а међу њима има и деце из болх кућа, синова чиновника, трговаца итд.

Деца су узалица у овај Дом милосрђа распуштена, поварена и наклонена разним породица а сада после више месечног рада успело се толико, да сама сами и најситнији преступ признају и сами себе осуђују на казну.

У Дому се ова деца спремају за живот, да буду поштени људи и исправни грађани.

Они уче разне занате и то за сада: кројачки 7, обућарски 6, ињеговезачки 3, машински 1, словослагачки 2, литографски 1

свега 20

Ред и рад у овоме је Дому примеран, само је субвенција коју Дом прима веома мала, тако да се, бар за сада, још највише десетак воспитника могу примити.

КЊИЖЕВНОСТ ЗАНАТИ И ИНДУСТРИЈА.

Г. Миливоје Савић, инспектор Министарства Народне Привреде, написао је, са великим познавањем привредног питања нових и старих области, врло интересантно дело „Занати и индустрија у присаједињеним и занати у старим границама Краљевине Србије“.

Дело обухвата стање заната и индустрије у новим и заната у старим крајевима. Цело дело подељено је:

- 1. на излагање привредног стања у Новопазарском Санџаку.
2. на привредно стање у осталим варошима нове Србије.
3. Домаћа индустрија.
4. Риболов у Охридском Језеру.
5. Стане заната.
6. Стане индустрије и индустријске машинице. Печалба.
7. Стане заната у старим границама.

Г. Савић критички излаже нове односе у занатима и индустрији нових крајева и њихов утицај на занимање варошког становништва. Сем тога, разложно износи нове мере за унапређење заната, индустрије и привреде, дотичући се свих специјалних питања, како о јавној личној и имовној безбедности, питање о откупу чичија и спахилука, расељавања, пресељавања, о путовима, подизању железница, о порези, у рударству, о питању о шумама, о потреби директног потрошача за наш опјим, семе од маки итд., питања о трговини са Црном Гором, Грчком, Турском, Албанијом итд.

Дело износи 25 штампаних табака а издање је Министарства Народне Привреде. Цена је 3 динара.

Кроз Београд

— Репортерске Белешке. —

МЕЂУ ШЕГРТИМА.

Јуче, у недељу, неки шегрт Сава је у биоскопу за време преставе, опсовао мајку своје фах колеги Пери Савићу и испребио га на мртво име.

Шегрт Пера, до крајности осветљубив и осетљив шегрт, дочекао је друга Саву кад је излазио из биоскопа и макнуо га тако незгодно цигленицом да га је врв обила.

Одведени су гдетреба, да се испитају узроци и последице њихове навге.

суда је изречена по свима прописима закона.

— То значи, настави Текстор, бити милосрдан према силним и моћним. Виши је онај који прима увреду, ако се увреда састоји у чињењу једне незнатне грешке, везује онај који уме опростити: латинска реч

Момзевн благо рече: — Ви заборављате, Господине Тексторе, да се о правди суди по примеру!

— Пример који сте ви дали, узвикну Жан Текстор гори је од свију, он је готово безбознички. Да Бог да ова пресуда да не би била исписана на вашем челу крвавим словима. Ви сте своје грубе интересе загнорили у величанствени вео закона. Зар се наплаћите да се једног дана не окрене противу вас послочица правника: „Тражите онога коме користите злочин“, и да вам се не каже: „Тражите и питајте какав је онај коме је пресуда увећала наслеђе!“ Сва три човека заћушташе и оборише главе.

— Пресуде које су донете у духу мржње и ради нараушиће а пре а после своје творце.

Блед, Корпој се завали на своју фотелју. Његов поглед из управљен напеланима, као да је хтео рећи: Зар нико од нас не притиче ми у помоћ? Зар сви нисмо одговорни? Али Момзевн и Робен не проговорили ни речи. Жан Текстор не престано грмљаше:

— Ви мислите да можете бити судија у једној ствари у којој би требало да сте оптужени. Као супруг, господар и барон своје жене и као судија који држи у руци књигу и мач, ви морате бити паметнији. Правда, господине Корпоје, када је лишено милосрђе губи свој глас. Она није више ништа друго него ли звучна и празна реч!

Момзевн се умаша и рече у корист Корпојеу: — Господине Тексторе, мислите ли ви да можете бити краљеву правду?

— Бунити се противу правде, — рече Момзевн, — јесте опасна новина, рече Робен, пре-

(наставиће се)

Бланкадор

РОМАН ОД МОРИСА МЕНДРОНА

— НАСТАВАК (25)

Када Текстор уђе Корпоју у соби, овај се мало беше уморио захваљујући Момзевну и Робену. Они су чекали свога претника.

Текстор први рече: — Тако ми душе, ваша је жена невинна. Ја сам је дуго испитивао, Лицемерство, Господине, не уме тако говорити. Ова несрећница више и признава Бога и он ће је чути. Ако је ваша жена и погрешна, она је то учинила из дитинске наивноности: Господ Богу прашта такве кривиче, њих не смеју назити ми људи!

Жан Текстор подиже руку према Корпоју и настави суровим и претећим гласом: — Ви мислите да можете бити судија у једној ствари у којој би требало да сте оптужени. Као супруг, господар и барон своје жене и као судија који држи у руци књигу и мач, ви морате бити паметнији. Правда, господине Корпоје, када је лишено милосрђе губи свој глас. Она није више ништа друго него ли звучна и празна реч!

Момзевн се умаша и рече у корист Корпојеу: — Господине Тексторе, мислите ли ви да можете бити краљеву правду?

— Бунити се противу правде, — рече Момзевн, — јесте опасна новина, рече Робен, пре-

О. П.

И тако су мртазачна кола спасла чедност госпође Лоренце Суис а и породичну част високог египтолога.

О. П.

